

Pr Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 04.02.2026 nr 8-1/890-1

Meie 18.02.2026 nr 11-2/168-2

**TalTech arvamus Vabariigi Valitsuse
määruse „Muud väärtuslike andmestike
kategooriad, nende andmestike
nimekirjad ning avaldamise ja
taaskasutamise tingimused ja kord“
eel nõule**

Lugupeetud pr Pakosta

Täname võimaluse eest esitada arvamus Vabariigi Valitsuse määruse „Muud väärtuslike andmestike kategooriad, nende andmestike nimekirjad ning avaldamise ja taaskasutamise tingimused ja kord“ eel nõule (edaspidi määrus).

Edastame allolevad kommentaarid, millega palume arvestada määruse väljatöötamisel:

1) Palume selgemalt täpsustada, milliseid kohustusi ja millises ulatuses ülikoolile pannakse, kui sätestatakse, et väärtuslike andmestike kategooriate nimekirja lisatakse ka „*teabevaldaja või teabevaldaja rahastuse toel saadud või loodud uuringud, teadustööd ja analüüsid*“.

a) Ühelt poolt pannakse § 1 p 2 ja § 6 lg 1 alusel ülikoolile kui avalik-õiguslik juriidilisele isikule kohustus eelpool nimetatud andmeid avalikustada. Paragrahvi 6 lg 2 öeldakse, et „*Määruse tähenduses mõistetakse uuringu, teadustöö ja analüüsi all avalike ülesannete täitmise raames loodud või saadud süstemaatilist teadmusloomet, mille tulemused on vormistatud eraldi dokumendina*“.

Palume selgitada, kas kogu ülikoolis tehtav teadustöö liigitub avaliku ülesande alla? Või mille alusel ja kuidas peaksime hindama seda, kas teadlase töö on parasjagu avalike ülesannete täitmine või mitte. Perioodil 2021-2025 oli TalTech-il 343 käimasolevat teadusprojekti, mis näitab, et meie teadlaste teadus- ja arendustegevuste projektide portfell on väga mitmekesine, mis tähendab, et ka rahastusallikaid on väga palju. Suuresti on need konkurentsipõhised instrumendid, nt Euroopa Liidu (EL) teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi (hetkel Horisont Euroopa) grandid, muude EL institutsioonide ja programmide grandid, Eesti Teadusagentuuri grandid, NATO grandid, Põhjamaade teadusprogrammid, ministeeriumite tellitud teadustööd, ministeeriumite erinevate toetusmeetmete projektid, erinevad hanked jne.

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOO

Kahjuks hetkel ei ole hetkel võimalik aru saada, millised kohustused ja millises ulatuses ülikoolile kohalduvad seoses loodud uuringute, teadustöö ja analüüsidesega.

b) Kas ja mida mõeldakse § 6 lg 2 kontekstis „süsteemaatilise teadusloome“ all? Kas võib juhtuda, et teadustöö on loodud avalike ülesannete täitmise raames, aga ta ei ole süsteemaatiline, mistõttu seda teavet ei pea avaldama?

c) Kui teadustöö valmib koostöös ettevõtjatega või ettevõtjate vajadustest lähtuvalt, kuid on siiski rahastatud avalikest vahenditest, kas tegemist on avaliku ülesande täitmisega?

d) Segadust tekitab ka § 6 lg 2 täpsustus, et „Määruse tähenduses mõistetakse uuringu, teadustöö ja analüüsi all avalike ülesannete täitmise raames loodud või saadud süsteemaatilist teadmusloomet...“. Kas saame õigesti aru, et teadustöö on justkui üldnimetus kõikvõimalikele uuringutele ja analüüsile, sh nendele, mis puudutavad õppetööd ja muid analüüse. Palume täpsustada, kas antud lõike tähenduses räägitakse teadus- ja arendustegevusest teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse § 2 lg 1 tähenduses või mõeldakse mingit laiemat käsitlust?

2) Näiteks Eesti Teadusagentuuri uurimistoetuse rahastatud projekti tulemusena avaldatud publikatsioonide terviktekstid teeb asutus avalikkusele ETIS-e kaudu vabalt kättesaadavaks (kui publitseerimise, autoriõiguse või muu intellektuaalomandi kaitsmise tingimused ei sätesta teisiti). Kas laiemalt sellised näited, kus projekti tulemused on tehtud kättesaadavaks seaduse alusel loodud andmekogus, täidavad määruse nõudeid ning kes peaks vastutama, et ka tehniliselt on täidetud kõik vajalikud nõuded, arvestades mh ühekordse andmeküsimise põhimõttega.

3) Paragrahvi 6 lg 6 sätestab, et vajalikud andmed tuleb avaldada hiljemalt 30 päeva pärast seda, kui teabevaldaja on kinnitanud uuringu, teadustöö või analüüsi lõpparuande. Kuna teadusprojekti on väga tihti mitmeid partnereid, sh rahvusvahelisi, siis võib juhtuda, et andmete avaldamiseks tuleb küsida luba kõigilt konsortsiumipartneritelt. Samuti võib juhtuda, et teadustöö alusel soovitakse esitada patent, mis samuti piirab tugevalt seda, mida võib eelnevalt avaldada. Lisaks sellele osalevad meie teadlased kaitse- ja julgeolekualastes uuringutes, millele kehtivad rangemad avalikustamise reeglid või isegi keeld neid tulemusi ükskõik millisel viisil avaldada.

Seetõttu teeme ettepaneku täiendada paragrahvi uue lõikega, milles sätestatakse erandid tööde avaldamistele, sh 30 päeva kohustusele, et mitte tekitada olukorda, kus üks regulatsioon nõuab avalikustamist, kuid see ei ole võimalik muudel õiguslikel põhjustel.

4) Praeguse eelnõu järgi tundub, et Eesti teabevärvas hakkavad paralleelselt olema nii digihoidlate kui üksikute andekogude kirjeldused, mõningatel juhtudel ka koondandmete kirjeldused? Palume täpsustada, millistel juhtudel eeldatakse ainult üksikute andmekogude kirjeldusi – kas juhul, kui andmed on avaldatud näiteks mõnes erialases digihoidlas?

5) Palume konkreetsemalt määratleda uurimisandmete kättesaadavaks tegemise tagasiulatuv periood. Eelnõus kasutatav termin „mõistlik“ võimaldab väga laia kaalutlust (nt 2019 või 2021), mistõttu on keeruline prognoosida võimalikku administratiivkoormust. Eelnõu seletuskirjas väljatoodud määruse mõjude analüüs (*„ei suurenda inimeste, ettevõtjate ega vabaühenduste halduskoormust ning avaliku sektori töökoormuse kasv on vähenenud“*) on minimalistlik ning ei peegelda piisava põhjalikkusega eelnõu rakendamise tegelikke mõjusid.

6) Eelnõu paragrahvide numeratsioonis on tehniline eksimused – §-le 3 järgneb § 5.

Soovime olla ministeeriumile partneriks, et üheskoos leida lahendused tõstatatud detailsematele ja tehnilistele küsimustele, et saaksime edendada teaduspõhist majandusarengut ja poliitikakujundust.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jarek Kurnitski
teadusprorektor

Koopia: ott.velsberg@justdigi.ee